

ZA IZDAVAČA

Ivan Bevc

Nika Strugar Bevc

© za srpsko izdanje

BOOKA

11000 Beograd, Cara Dušana 68

office@booka.in

www.booka.rs

IZVRŠNA UREDNICA

Sanja Bogićević

PREVOD SA ŠPANSKOG

Branko Anđić

LEKTURA

Borka Slepčević

KOREKTURA

Vesna Kalabić

PRELOM

Bodin Jovanović

DIZAJN KORICA

Tamara Bogovac

ŠTAMPA

DMD štamparija

Beograd, 2023.

BOOKA.

Knjiga **185**

GVADALUPE NETEL
POSLE ZIME

Naslov originala

Guadalupe Nettel

Después del invierno

© Guadalupe Nettel, 2014.

Sva prava zadržana.

Nijedan deo ove knjige ne može se koristiti
niti reprodukovati u bilo kom obliku bez pismene
saglasnosti izdavača.

GVADALUPE NETEL

POSLE ZIME

Preveo Branko Anđić

Za Ijana, in memoriam.
I za moga oca, koji se toliko borio.

Et de longs corbillards, sans tambours ni musique,
Défilent lentement dans mon âme; l'Espoir,
Vaincu, pleure, et l'Angoisse atroce, despotique,
Sur mon crâne incliné plante son drapeau noir.

Šarl Bodler

Oni koji će umreti jedino žele da se krešu.

Roberto Bolanjo

I

KLAUDIO

Moj stan je u Osamdeset sedmoj ulici na Gornjoj zapadnoj strani Njujorka. To je u stvari jedan kameni prolaz veoma sličan tamnici. Nemam biljaka. Sve što je živo, izaziva mi neobjašnjivi užas, kao onaj što obuzima neke kad vide paukovo gnezdo. Ono što je živo, za mene je pretnja, treba ga čuvati ili umire. Ukratko, krade pažnju i vreme, a meni se to baš nikom ne poklanja. Mada sam ponekad uspevaao da uživam u ovom gradu, kad mu dopustiš, može da te izludi. Kako bih se odbranio od haosa, uveo sam u svoj svakodnevni život strogi niz navika i ograničenja. Među njima je i apsolutna privatnost moje jazbine. Otkako sam se preselio, ničija noga sem moje nije kročila preko praga mog stana. Već sama pomisao da bi još neko mogao da šeta po ovom podu, dovodi me do ludila. Nisam uvek ponosan na sebe. Ima dana kad žudim za porodicom, za nekom tihom, diskretnom ženom, za nekim – ako je to moguće – nemim detetom. Te nedelje kad sam se uselio, razgovarao sam sa susedima iz zgrade – većinom doseljenicima – da im jasno stavim do znanja kakva su moja pravila. Pristojno sam ih zamolio, s prizvukom pretnje, da se uzdrže od bilo kakve buke posle devet uveče, vremena kad se obično vraćam s posla. Do tog časa slušali

su moju naredbu. Za dve godine, koliko ovde živim, nikad u zgradi nije bilo neke zabave. Ovaj moj zahtev primorao me je takođe na to da prihvatim izvesnu odgovornost. Nametnuo sam sebi običaj, na primer, da slušam muziku isključivo preko slušalica ili da šapućem kad telefoniram. Isključio sam zvonjavu i telefona i automatske sekretarice i podesio ih na bezvučnost. Jednom dnevno proveravam poruke, gotovo potpuno utišanim tonom; ionako nisu česte. To su uglavnom poruke od Rut, iako sam je više puta zamolio da me nikad ne zove i da čeka da ja nju pozovem.

Kupio sam ovaj stan samo zbog jednog razloga: dobre cene. Tokom prve posete, kad je prodavačica iz agencije za nekretnine izgovorila cenu, osetio sam žmarce u stomaku: konačno ću moći da nešto steknem na Menhetnu. Ta moja bojazan da ne ispadnem smešan – uvek na gotovs – sprečila me je da protrljam ruke, pa se radost konačno usredsredila na utrobu. Ništa mi nije draže od kupovine novih stvari po niskoj ceni. Tek kad je kupovina bila obavljena, pomalo razočarano primetio sam da nisam imao pogled na ulicu. Dva jedina prozora veličine trideset s trideset centimetara, gledala su u neki zid.

Neprijatno mi je razmišljanje o stanu, a uprkos tome, stalno na njega mislim. Isto se dešava s ovom curom koja mi se uđenula u život, što nisam mogao nikako da izbegnem. Rut je oprezna i tvrdoglava kao reptil, kadra da nestane uvek kad poželim da je čizmom zgnječim o pod, da se povuče i čeka dok ne poželim da je vidim. Kad se smirim, opet dopuzi do mene, sva nežna i klizava. Reći da je inteligentna bilo bi preterivanje. Njena veština, po mom skromnom mišljenju, ima više veze s njenim nagonom za opstankom. Ima životinja prilagođenih pustinjskom životu i ona spada u tu kategoriju. Da nije tako, kako bi se moglo objasniti to što trpi moj

karakter? Rut je od mene petnaest godina starija. Njene oči kao da su uvek na rubu plača i to im daje izvesnu privlačnost. Tiha patnja je oplemenjava. Bore, opšte poznate kao vranine noge, daju joj izgled sličan pravoslavnim ikonama. To mučeništvo zamenjuje njeno objektivno odsustvo lepote. Jednom nedeljno, najčešće petkom, idemo zajedno na večeru ili u bioskop. Spavam kod nje i vodimo ljubav do zore, što mi omogućava da očistim sablju i zadovoljim nedeljne potrebe. Neću da poreknem vrline moje ženske. Privlačna je i prefinjena. Šetati s njom, gotovo je razmetljivo, kao da čovek ide ruku podruku sa izlogom: tašna *lagerfeld*, naočare *šanel*. Jednom rečju, ima i para i stila. Suvišno je reći da takva žena, u gradu gde živim, jeste ključ koji otvara sva vrata, jedna *Elegua*¹ koja krči puteve. Ne mogu da joj oprostim što je toliko ženskasta. Češće se viđati s njom bilo bi nemoguće. Objasnio sam joj već više puta da ne bih podneo da provodim s njom više vremena. Rut kaže da razume, a opet i dalje navaljuje. „Takve su žene“, kažem sebi, gotovo pomiren s tim da delim svoj život s jednim drugorazrednim bićem.

Svakog jutra otvaram oči pre no što se oglasi budilnik podešen da zazvoni u šest i, ne znajući tačno kada, gledam kroz prozor kao da nikad ništa drugo nisam radio. Jedva uspevam da vidim sivi zid prekopta jer su stakla zaštićena nekom vrstom rešetaka. Pretpostavljam da je ovde ranije živelo neko dete ili neka osoba sa samoubilačkim sklonoštim. Obično spavam u položaju fetusa, na desnoj strani, tako da je taj prozor prvo što vidim kad se probudim. Kroz njega ulazi svetlost, ali nikakva slika, sem pukotina na zidu koji sad već napamet poznajem. S druge strane je stalna gradska vreva. Na časak zamišljam da ovaj zid ne postoji i

¹ Boginja puteva i prosperiteta među orišama u religiji Joruba. (Prim. prev.)

da se s mog prozora mogu videti ljudi koji žurno koračaju, kako žure na posao ili poslovne sastanke, uvijajući se kao crvi u staklenom akvarijumu. Onda zahvaljujem slučaju što je postavio prepreku između mog tela i haosa, kako bih se pri buđenju osetio čistim, izolovanim, zaštićenim. Malo ljudi izmiče toj jednoobraznoj masi čiji metež stiže do mojih ušiju, malo ljudi zaista misli, malo ih je nezavisnih, osećajnih, samosvojnih kao što sam ja. Za života sam upoznao neke od njih preko knjiga koje su napisali. Teodora Adorna, recimo, s kojim se identifikujem. Običnim osobama puno toga nedostaje i ne вреди truda uspostavljati s njima nikakvu vezu, sem zbog koristi. Svakog jutra, čim preteća buka sveta uđe kroz moj prozor, iskrsavaju ista pitanja: Kako da ostanem bezbedan od te zaraze? Kako da izbegnem mešanje, zagađenje? Ako sam do sada u tome uspeo, mislim da je to zahvaljujući nizu navika bez kojih ne bih mogao da kročim na ulicu. Svakodnevno sprovodim pre mnogo godina utvrđenu rutinu na kojoj počiva moje bitisanje. „Sprovoditi“ je moj omiljeni glagol. Kad ustanem iz kreveta, na primer, tabanima stanem na pod. To čini da se osetim čvrstim, nesalomljivim. Smesta odlazim pod tuš i razdrmam telo mlazom hladne vode. Obrišem se, vodeći računa da uvek koristim oštru stranu peškira, pa do crvenila istrljam kožu da podstaknem cirkulaciju krvi. Ponekad se, i protiv volje, osmotrim u ogledalu – zbog čega gubim nekoliko dragocenih sekundi – i uveravam se, užasnut, da su mi grudi, ruke i noge veoma maljave. Ne mogu da prihvatim visok procenat animalnosti koja postoji u ljudskom biću. „Nagoni, porivi, fizičke potrebe dostojni su našeg punog prezira“, pomišljam dok sedam da vršim nuždu na šolju strateški postavljenu tamo gde nije moguće nikakvo ogledanje. Nikad ne bacam papir u šolju; sama pomisao na to da bi nužnik jednog dana mogao da se

zapuši prosto me užasava. Svakog jutra prstom pritiskam dugme za ispiranje dok se ne uverim da je proizvod zauvek nestao u antiseptičkom vrtlogu plavičaste vode obojene dezinfekcionim sredstvom koje u njega sipam.

Unosim hranu brzo, stojeći pred drugim prozorom, koji, kao što sam već napomenuo, takođe gleda u neki zid. Taj prozor je okrenut prema naspramnoj zgradi, gde se, tu i tamo, pojavi poneki sused da, uz idiotski osmeh, zalije cveće u saksijama na svom balkonu. Kad god se to desi, radije prekidam doručak nego što se izlažem riziku prinudnog odgovora na pozdrav. Najblaža veza može da bude nepovratna. Ako dopustim da se učtivost protumači kao prijateljski čin, susedi bi mogli da se pojave pod bilo kakvim izgovorom ili, još gore, da zamole za neku uslugu. Baš šteta, jer, teorijski, učtivost smatram nečim veoma lepim. Sviđa mi se kad su osobe koje me ne poznaju ljubazne prema meni. Kad se to desi, baš mnogo uživam i voleo bih da mogu da im uzvratim. Na nesreću, ne reaguju svi na isti način. Učtivost takođe može da bude ulazna kapija intimnosti i nema potrebe naglašavati kako zloupotrebe ima napretek.

SESILIJA

U različitim trenucima života, grobovi su me štitili. Kad sam bila devojčica, moja majka je ušla u tajnu vezu s jednim oženjenim muškarcem i da bi bila s njim, ostavljala me je u kući moje babe po ocu. U Oahaki, ili barem u mojoj porodici, nije se dobro gledalo na slanje dece u zabavište pre polaska u osnovnu školu. Više se odobralo da majka ostavlja četvorogodišnju ćerku, ujutru i po podne, na čuvanje muževljivim rođacima ako nije mogla ili nije želela da se sama brine o njoj. Babina kuća je bila stara vila s unutrašnjim dvorištem i fontanom. U nekim sobama su živela mlađa braća mog oca, još neoženjena. Osim babe i posluge, i moji stričevi su me obasipali pažnjom. Zato nisam mnogo trpela zbog majčinog odsustva. Slike iz tog doba su mi vrlo maglovite, ali ima stvari kojih se savršeno dobro sećam. Znam, na primer, da je kuhinja bila velika i da je u njoj postojala peć na drva. Znam, takođe, da je svakog jutra moja baba slala služavku da kupi za mene nekuvano mleko na pijaci i kad bi iskipelo na vatri, žestoko bi se izvikala. U zadnjem dvorištu u koje mi nije dopuštala da izlazim, baba je gajila živinu. Jednog jutra zatekla sam otvorena kuhinjska vrata prema tom dvorištu, pa sam se iskrala da ga istražim natenane. Neko vreme sam šetala

unaokolo, neosetljiva na povike rođaka koji su me, nervozni, tražili po kući. Nisam htela da se vratim unutra, pa sam se sakrila iza stabla šljive gde je bila humka zemlje s krstom. Uprkos mojoj mladosti, shvatila sam ipak da je to grob. Videla sam nekoliko njih kraj puta, u daljini, kad smo kolima prolazili pored groblja. Uprkos nastojanju, nisam uspela da odgonetnem čiji su to ostaci. Moja baba nikad nije pristala da mi odgovori na to pitanje i – kao što obično biva kad je nešto zabranjeno – grob se na kraju pretvorio u fiks-ideju.

Krajem te godine, majka nas je napustila i otišla sa svojim ljubavnikom u neki grad na severu. Tata i ja smo se zastalno smestili u babinoj kući. Porasla sam žigosana tim napuštanjem. Neki su me zbog toga ismejavali, dok su me drugi previše štitili. Da bih se odbranila od mišljenja i saosećanja ljudi, našla sam pribežište u knjigama iz moje škole i u bioskopu iz kraja, u to vreme jednom od retkih u gradu. Kako su prolazile godine, osvajala sam pristup u to zabranjeno dvorište i mesto pod šljivom, gde sam provodila sate gledajući u travnatu humku. Odlučila sam u sebi da je to grob moje majke. Kad mi se plakalo ili kad bi mi došlo da se osamim, hitala sam na to mesto po kojem su kokoške slobodno trčkarale. Tamo bih sedela i čitala ili pisala dnevnik. Ostale grobnice, one na groblju ili u crkvenim vrtovima, počele su da mi privlače pažnju. Drugog novembra molila sam oca da me vodi da vidim groblje i, malo-pomalo, među nama se ustalio običaj da tamo odlazimo zajedno. Lako je zavoleti ga kad se ne pregrmi ničija smrt. Posle maminog odlaska, nikad više nisam izgubila nijednog srodnika niti nekog bliskog ko je uticao na moju uravnoteženost. Smrt je šibala druge i ponekad mi dopuštala da je vidim izbliza, ali sa mnom nikada nije imala posla, barem tokom detinjstva i mladosti. Prvi put sam bila na opelu kad mi je bilo oko osam godina.

Te večeri, moji susedi su zakačili crnu mašnu na vrata svoje kuće i, kao što je običaj u selima i varošima, ostavili otvorena vrata za one koji su želeli da izjave saučešće. Ušla sam u kuću i kružila po sobi; niko nije obraćao pažnju na mene. Pokojnik je bio neki starac – dekadentni patrijarh te porodice – već više godina oboleo od Alchajmera. Dovoljno mi je bilo samo prisustvo da bih razumela kako je njegova smrt, uprkos njihovoj ogromnoj žalosti, donela olakšanje i slobodu žiteljima kuće. Miris sveća, tamjana i hrizantema u pogrebnim vencima zauvek se utisnuo u moje pamćenje. Nekoliko godina kasnije, dva brata blizanca, moji drugovi iz prvog razreda srednje škole, poginula su u automobilskoj nesreći na povratku s letovanja. Kad je to saopštila, direktorka škole je zatražila da održimo minut ćutanja. Sećam se našeg užasa koji nas je držao više od nedelju dana, neke mešavine sažaljenja i straha za sopstveni život: a taj život je odjednom postao lomniji dok je svet delovao mnogo više preteće nego do tada. U to doba, slikar Fransisko Toledo zaveštao je gradu svoju biblioteku i u jednom vremešnom, manastirskom zdanju otvorio čitaonicu koja je bila neobično prijatna i na samo nekoliko ulica od moje kuće. To mesto se pretvorilo u moje sklonište. Tamo sam otkrila glavne latinskoameričke pisce, ali i mnoge prevedene s drugih jezika, naročito s francuskog. Žudno sam čitala Balzaka i Šatobrijana, Teofila Goteja, Lotreamona, Uismansa i Gija de Mopasana. Volela sam fantastične priče i romane, pogotovu one koji su se dešavali na nekom groblju.

Kad mi je bilo skoro petnaest godina, upoznala sam grupu mladih koja se okupljala na Trgu Konstitution. Razlikovali su se od drugih građana po svom odevanju: nosili su crnu, pohabanu odeću s motivima mrtvačkih glava, radničke cipele, crne kožne jakne. Na prvi pogled, nisam imala ništa

zajedničko s njima, osim njihovog omiljenog mesta okupljanja – Panteona San Migel. Iskoristila sam prvu priliku da pokažem koliko dobro poznajem sve njegove budžake. Vežanost ovih mladića i devojaka za sve što je pogrebno navodila me je na razmišljanje o mojim najdražim piscima. Počela sam s njima da razgovaram, da im pričam priče o utvarama i prikazama, da bih konačno postala član grupe. Oni su mi otkrili Tima Bartona, Filipa K. Dika, čije sam romane iz prve zavolela, kao i druge autore, poput Lobsanga Rampe, koji mi se nikad nisu svideli. Moj otac nije odobravao ova prijateljstva. Plašio se da će me približiti izvesnoj literaturi, drogama i, naravno, seksu, koji je za njega bio sraman ako se nije upražnjavao u institucionalnom okviru braka ili javne kuće. Izgleda da nije shvatao do koje sam mere preterano stidljiva i koliko je moja privrženost njemu prevazilazila svaku radoznalost ili želju za emancipacijom. Erotsko buđenje – uobičajeno u tim godinama – protutnjalo je mojim životom kao tornado koji se gleda izdaleka. Moje držanje moglo se protumačiti svakojako, sem kao izazovno, a još manje seksi. Ta grupa me je jedino zanimala zbog predvećernih šetnji između nadgrobni ploča ili zbog razmene priča od kojih se dizala kosa na glavi. Nekako upravo u to vreme, međutim, izgubila sam zanimanje za sve živo, uključujući i interesovanje za romane i za moje nove prijatelje. Ako sam ranije govorila malo, sad sam se povlačila u potpuno ćutanje i opštu mrzovolju koja je uznemirila moju porodicu još više od druženja s otkačenim prijateljima. Umesto da sačeka do kraja adolescencije, izjeden sumnjama, moj otac je rešio da se posavetuje sa psihijatrom. Lekar je predložio da nekoliko meseci uzimam koktel serotonina i litijuma da bih stabilizovala moždanu hemiju. Počela sam, dakle, s preporučenom terapijom, ali mi se stanje znatno pogoršalo: ne samo da sam

i dalje bila preterano povučena već sam padala u san bilo gde. Doktor je mislio da su lekovi izazvali suprotno dejstvo, pa je odlučio da me pošalje na laboratorijske analize, koje, na moju sreću, moj otac nikad nije previše ozbiljno shvatio. Nikad se nismo vratili u ordinaciju tog doktora. Ostavili su me takvu kakva jesam. Oahaka je prepuna dementnih osoba koje tumaraju ulicama ili pridikuju prolaznicima. Dok je čedna i kreposna, jedna luđakinja povučena u sebe nije mogla previše da naudi ugledu porodice. Za razliku od mnogih očeva mojih školskih drugova, moj se nikad nije protivio da studiram književnost, upravo obrnuto. On lično me je upisao na univerzitet da studiram francusku književnost, i kad sam završila studije s odličnim uspehom, pomogao mi je da dobijem stipendiju za nastavak školovanja u Parizu. Nije bilo lako tako naglo promeniti sredinu. Do tog časa živela sam pod okriljem porodice i mojih profesora. Sve što sam znala o životu, naučila sam iz knjiga a ne na ulici, čak ni među darkerima ili u univerzitetском dvorištu.

RUT

Postao sam Rutin ljubavnik ubeđen da sam za ljubav pravi invalid. U početku mi se nije naročito sviđala. Zavodila me je pre svega njena otmenost, njene skupe cipele, njen parfem. Upoznao sam je jedne večeri u kući moje prijateljice Beatris, Šveđanke koja se iselila u Njujork istovremeno kad i ja i koja izlaže u dve galerije u Sohou. Beatris ima loft u Bruklinu, s nameštajem iz sedamdesetih nabavljenim po kućnim rasprodajama na koje redovno ide. Možda sam te noći predosećao da će se nešto dogoditi ili me je pritislala samoća pa sam se zato priključio rulji s kojom se inače ne mešam. Umetnici mi, uglavnom, deluju frivolno, kao da ih jedino zanima odmeravanje veličine svog ega. Tokom večere nisu prestajali da govore o svojim projektima i o tome kako su ih hvalili kritičari. Među zvanicama je bila i Rut, žena od pedeset i nešto godina koja se zadovoljavala da iz ugla sobe sluša razgovor. Neka vrsta kakadua, odevenog u drečave boje i sa žutim naočarima, bila je kraj nje i opisivala nedavnu izložbu Vilija Kansina kao pravo čudo koje će posramiti sve latinskoameričke umetnike Čelsija. Dopalo mi se njeno ćutanje; mogao sam da ga protumačim samo kao sažaljivo: Rut je bila starija i ozbiljnija od ostalih, tako da sam poželeo

da sednem kraj nje u taj ćošak. Poželeo sam naročito da ćutim kraj nje, da predahnem u njenoj smirenosti, pa sam to i učinio. Žena s drečavim naočarima udaljila se nekoliko metara da bi nasula novu čašu viskija. Drsko sam joj zauzeo mesto. Osmehnuo sam se Rut s iskrenim saosećanjem. Nije bilo te ljudske sile, pa čak ni moje prijateljice Beatris, koja je bila u stanju da me odvoji od nje čitave večeri. Tako je počela naša idila. Na njenom licu, odnegovanom kozmetičkom čarolijom, otkrio sam neki očaravajući zamor. Naslutio sam – i ne verujem da sam se prevario – da je ona žena lišena energije. Njena pojava je delovala tako bestežinski da nijednog časa nije mogla da predstavlja za mene pretnju. Gledao sam je bez reči više od četvrt sata, a posle, bez ikakvog uvoda ili predstavljanja, rekao sam joj da njene usne zaslužuju svu moju pažnju, da bih kraj takvih usana bio u stanju da provedem ničice čitav život. Njene usne su bile krupne i pune, ali ni to ni boja njenog karmina kojim su bile premazane te noći nisu me podstakli na takvu opasku, već taj savršeni način njenog ćutanja. Zatražio sam broj njenog telefona. Sledeće nedelje, ne sećam se da li u subotu ili u nedelju, pozvao sam je da odemo u bioskop i odgledamo neki francuski film, *Conte d'automne* Erika Romera, u kojem se ništa ne dešava, kao i uvek u mojim omiljenim filmovima. Nije bilo mnogo čega da se priča po izlasku iz sale, ali sam pronašao priliku da je zadivim svojim francuskim, jezikom koji je ona učila u školi i slabo pamtila. Rut je izabrala bar u Trajbeki, gde smo popili jedino piće te noći, neko izvrsno vino od četrdeset pet dolara po čaši. Sviđala mi se umerenost kojom je Rut pila alkoholna pića. Žene koje sam upoznao u ovom gradu ili su potpuno izbegavale alkohol, ili su mu se prepuštale bez ikakve mere, što je u većini slučajeva dovodilo do prilično nepristojnih scena. Nasuprot tome, ona je pila gotovo

uvek samo jednu čašu, katkad dve, ali nikad više od toga, i taj stav mi je delovao kao dobar dokaz njene razboritosti. Navalila je da ona plati i taj velikodušni postupak ne samo da me je uverio u dobrotu njene duše već me je i zaveo i izazvao osećanje da sam se našao pod onim zaštitničkim oreolom bogatih žena na koji sam se malo-pomalo navikavao. Pozvao sam je posle dve nedelje, dovoljnog vremena da u njoj probudim malu čežnju i želju. U aprilu obično postajem romantičan, zavodljiv, pa sam na Rut primenio svoju najefikasniju tehniku: naizmeničnu mešavinu ravnodušnosti i zainteresovanosti, nežnosti i prezira, koja obično baca žene na kolena. Ova nepromenljiva ženka je, međutim, ostajala mrtva hladna. Izgledalo je kao da joj je svejedno da li me spopada neodložna žudnja da je poljubim, ili je gledam kao da je neko površno, antipatično biće. Njena učtivost mi je budila radoznalost.

Jedne večeri, Rut me pozvala dok sam bio na poslu. Zadržao sam se radeći korekcije nekog udžbenika iz istorije za srednjoškolce, pa sam bio jedini od zaposlenih na 43. spratu. S olakšanjem sam se javio na telefon jer sam znao da me niko ne sluša. Kad sam okružen ljudima, gotovo mi je nemoguće da procedim makar jednu rečenicu u telefon bez osećanja da svi u izdavačkom preduzeću pomno osluškuju svaku moju reč. Uživajući u potpunoj samoći na spratu, smestio sam se pred panoramski prozor kancelarije. Grad je odašiljao svoj noćni žamor. Pod mojim nogama bila je svetlost Menhetna. Osećao sam uzbuđenje pri pogledu na stanicu Pen, čija sam zdanja dobro poznavao, kao da sam, umesto telefonskog razgovora s praktično nepoznatom ženom, šaputao na uvo grada, ovog bezličnog grada koji volim baš zbog slobode koju mi daruje. Potanko sam joj ispričao kako sam proveo dan, gde sam i s kim ručao, koju sam knjigu

doterivao. Pričao sam joj o teretani u koju odlazim po podne i opisao zadovoljstvo koje osećam kad povećavam brzinu na traci za hodanje.

– Kad ćemo se videti? – upitala je Rut i njen bezbojni glas me je vratio u stvarnost. Mogao je Njujork biti preda mnom, ali je postojao i neko na drugom kraju žice. Umalo nisam prekinuo vezu. – Hoćeš li da dođeš na večeru? – navaljivao je glas. – Moja deca neće spavati kod kuće i bićemo na miru.

Reč *children* je odjeknula u mojim ušima. Iznenadilo me je kako je ona to lako saopštila, kao nešto najprirodnije na svetu. Ta žena koja mi je dotad delovala prozračno, ustrepitalo kao kineski papir pogodan samo za kopiranje, nikako za pisanje ili slikanje, poprimila je neočekivano obličje. Prvi put sam pomislio da bih mogao imati neku priču, porodicu, život.

– Nisi mi rekla da imaš decu.

– Kažem ti sada – odgovorila je ozbiljna kao i uvek.

Stigao sam u Trajbeku s vinom od tri dolara koje je moja pažljiva domaćica ostavila po strani i neprimetno ga zamenila drugim, kvalitetnijim. Još čuva tu bocu, pored flaša *sen-emiliona* i šato *de liganjaka* iz svog vinskog podruma, kao dragoceno sećanje na tu posetu.

Prvi put sam vodio ljubav s Rut u kuhinji njenog stana. Propela se na prste da dohvati nešto iz vitrine. Zadigao sam joj svilenu suknju i vodili smo ljubav kao nikad u njenom životu, jer nikad nije bila s nekim latinskoameričkim muškarcem, a još manje s muškarcem kakve proizvodi ostrvo na kojem sam rođen. Sa svojih pedeset i kusur godina, Rut zavija kao mačka pri parenju kad joj moja kita udara po jajnicima. Završili smo u njenom krevetu, u posteljini breskvine boje, i prespavali smo tu noć zajedno. Ujutru sam bešumno otišao pravo na posao, zaudarajući na alkohol i besanu noć. Niko

od mojih kolega nije izustio nikakav komentar. Znaju me previše dobro i jasno im je da ne podnosim indiskretnost. Poželeo sam, međutim, da nekom ispričam moju pustolovinu, svestan da u kancelariji nema nijedne osobe u koju bih imao toliko poverenja. I tako sam u vreme ručka odlučio da se javim Mariju, mom najbližijem prijatelju koji me potpuno poznaje, još od našeg detinjstva u El Seru, pa sve do poslednjih dogodovština u mom životu koje toga časa ne bi mogao ni da zamisli. Prošlo je više od godinu dana od našeg poslednjeg razgovora i nijedan od nas nije pokušao da obnovi druženje.

Kad sam mu, sav uzbuđen, ispričao celu priču, Mario je oćutao, što sam protumačio kao njegov znak poštovanja. Verovatno je želeo da uživa par dodatnih minuta u atmosferi moje priče.

– Jadna žena – uzviknuo je na kraju, tiho. – Kakvo li je zlo počinila da tako nešto zasluži?

Sasvim ozbiljno je to govorio.

Kad sam spustio slušalicu, bio mi je potpuno jasan razlog našeg međusobnog udaljavanja. Između Marija i mene, bespoštedna iskrenost zgazila je učtivost. Ponovo sam pred očima imao uspaljenu Rut u njenoj kuhinji, delimično razodevenu mojim strasnim milovanjem. Video sam ponovo njen izraz predavanja poput nekog ko uživa u tome što se nudi drugom, iako sam bio samo stranac, njenu plavu kosu rasutu nad sudoperom, pege na ramenima. To vitko telo koje tobožnjom čednošću, svojstvenoj neopreznoj petnaestogodišnjakinji, dopušta da ulovim. Pripala mi je muka, mada ne znam tačno zašto. Mesec dana je nisam pozvao.

PARIZ

Idilični Pariz, Pariz iz filmova koji konvencionalni turista očekuje da pronađe tokom svoje posete, počinje u maju i traje, uz malo sreće, do početka septembra. Tokom tih meseci čitav grad kao da je rešen da pruži amnestiju, primirje svojoj histeriji, svojoj mahnitosti. Miriše cveće, Parižani pevuje na ulici, konobari i prodavci u trafikama postaju ljubazni, dobro raspoloženje se širi vazduhom kao blagotvorni oblak. Došla sam da živim ovde upravo tih dana i provela sam prve mesece u okruženju razglednice. Kao dvadesetpetogodišnjakinji, srećni ljudi su mi izazivali nepoverenje. Smatrala sam da pametnim ljudima, onima dovoljno hrabrim da se suoče sa stvarnošću, ne preostaje ništa drugo nego da žive potišteni. Sve to prolećno veselje delovalo mi je ne samo izveštačeno već i razočaravajuće. Ja sam napustila svoju zemlju da bih utekla od sveprisutnog zvuka verglaša iz Oahake. Meksička graja me prosto pritiska. Nisam pomišljala da je Pariz ovakav grad, gde se desetine parova svih uzrasta ljubakaju po parkovima i stanicama metroa, već da je to neko kišovito mesto na kojem ljudi čitaju Siorana i La Rošfukoa dok srču, namršteni i zabrinuti, espresso bez šećera i bez mleka. Kao mnogi stranci koji zauvek ovde ostanu, došla sam u Pariz

s namerom ili, bolje rečeno, pod izgovorom, da pohađam postdiplomske studije. Francuska vlada mi je dala neku stipendiju, pa sam se upisala da steknem DEA² iz književnosti u Institutu za latinskoameričke studije. Bio je jun, kad su se održavali ispiti, pa je s većinom profesora bilo nemoguće stupiti u vezu, s mojim takođe. Nisam imala prijatelja u gradu. Od četiri miliona Parižana, nisam poznavala nijednog. Računala sam samo na dva imena zapisana u mojoj beležnici: David Dimulen i Nikol Lefler. Ti daleki prijatelji moga oca i mojih stričeva bili su mi jedine veze. Mada sam pokušala nekoliko puta, nisam uspela da savladam stidljivost i sram da ih pozovem i zamolim za smeštaj. Umesto toga, uselila sam se u studentski hostel u Ulici Sen Žak i delila sobu s jednom mladom Rumunkom koja osim svog nije govorila nijedan drugi jezik.

Jednog dana, dok sam čekala u redu da platim školarinu, upustila sam se u razgovor s devojkom francusko-kubanskog porekla po imenu Ejde. Red je bio dugačak i dok smo napredovali, imala je vremena da mi vrtoglavom brzinom ispriča deo svog života. Rekla mi je da već četiri godine ovde studira vizuelnu antropologiju i da želi da piše tezu o obredima santerije³ na Karibima. Kad sam došla na red i objasnila joj svoju situaciju, navalila je da se preselim kod nje. Mada sam je tek upoznala, Ejde mi je bila mnogo draža od Rumunke. Mogle smo barem da razgovaramo. Tako da sam iste večeri napustila sobu u hostelu u Sen Žaku i prispela u stan moje nove prijateljice, na šestom spratu stare zgrade u XVII arondismanu. Stambena površina je veoma važna u

² *Diplome d'études approfondies* – u francuskom obrazovnom sistemu, diploma koja se stiče na petoj godini studija i ozvaničava prvu godinu trećeg ciklusa kao vrstu pripreme za doktorat. (Prim. prev.)

³ *Santería* – sinkretička religija kubanskih crnaca koja spaja hrišćanske obrede s obredima afričkih animista. (Prim. prev.)

Parizu. Ljudi često govore o merama svojih stanova kao o nečem najvažnijem, više od usmerenosti ili broja prostorija. Stan u kojem su Ejde i njen partner živeli imao je pedeset tri kvadratna metra, podeljena na sledeći način: američka kuhinja sa šankom koji je služio kao trpezarija, dnevna soba, jedna mala i druga još manja soba, kupatilo i balkon. Ejde je bila osećajna i po prirodi vesela. Od večeri kad sam se uselila s pet kofera, ophodila se prema meni preterano ljubazno, što me je u početku zbunjivalo, ali sam to kasnije shvatala kao dokaz latinskoameričke solidarnosti. Po dolasku u njen stan, činilo mi se da ću najbolje pokazati svoju zahvalnost time što ću najmanje moguće uzurpirati njen život, pojavljivati se samo kad je neophodno i – naravno – doprinositi novčano za stambene troškove. Prvih dana sam pokušala da doručkujem i da obedujem u vreme različito od njihovog, ali nisu mi to dopustili: pre svakog obroka zakucali bi na vrata moje sobe da mi obznane da mogu da sednem za sto. Malo-pomalo, zbog same činjenice da sam tamo živela, postala sam deo svakodnevice tog para; upravo ono što sam, iz obzira, htela da izbegnem.

Ejdin partner je bio student vizuelnih umetnosti. Zvao se Radživ i rodio se u Indiji. Njih dvoje su bili u većoj sobi, a meni su ustupili radnu. Za razliku od nje, Radživ gotovo nikad nije išao na zabave. Odslušao je predavanja i pokušavao da napiše tezu. Svakog jutra u šest pomaljao se iz njihove sobe, tuširao se i odmah smeštao na tepih dnevne sobe da odradi ne znam kakve vežbe disanja. Kad bi to obavio, puštao je ploču s muzikom na sitaru i pripremao čaj od vanile koji je puštao da vri nekoliko minuta i čiji je miris prožimao čitav stan; na kuhinjskom šanku bi otvorio laptop i pisao na njemu do pola deset, kad je obično ustajala Ejde.